

Onderzoeksrapport toiletten Groningen

**BUREAU
UITENDIENST**
werkt aan een beter buiten

Samenvatting

Beschikbare toiletvoorzieningen zijn een belangrijk onderdeel van een gastvrije binnenstad. Momenteel heeft de gemeente Groningen geen toiletbeleid, is onduidelijk waar beschikbare toiletvoorzieningen zich momenteel bevinden en hoe de binnenstad van Groningen scoort ten opzichte van andere gemeenten. De gemeenteraad heeft daarom verzocht om een onderzoek te laten uitvoeren naar de huidige toiletvoorzieningen in de binnenstad, met bijzondere aandacht voor mindervalidentoiletten (MiVa-toiletten), de borging van toiletten in de gemeentelijke organisatie en het toiletbeleid van andere gemeenten in Nederland.

Beleidsvergelijking

Voor dit onderzoek is het toiletbeleid vergeleken van de gemeenten Amersfoort, Amsterdam, Rotterdam en Utrecht. Zij hanteren als richtlijn voor hun toiletbeleid de Toiletnorm van de Maag Lever Darm Stichting; die stelt dat er elke 500 meter een toilet beschikbaar moet zijn. Deze norm is ook uitgangspunt voor dit onderzoek.

Het bijkouwen van openbare toiletten in de binnenstad is kostbaar en complex. Alle gemeenten zetten daarom in op een aanpak waarbij toiletten worden opengesteld in publieke en private gebouwen. Om ervoor te zorgen dat de toiletten ook worden gevonden is in alle gemeenten ook aandacht voor extra communicatie over de toiletten. De gemeente Rotterdam en Utrecht hebben ook middelen vrijgemaakt voor het plaatsen van nieuwe openbare toiletten.

Borging toiletten in gemeente Groningen

De interviews met ambtenaren van de gemeente Groningen schetsen een beeld van de huidige besluitvorming over toiletten in de binnenstad. Binnen de gemeente Groningen is momenteel geen toiletbeleid. De afdeling Stadsbeheer is verantwoordelijk voor de aanleg, beheer en onderhoud van bestaande en toekomstige openbare toiletten, maar het bijkouwen van nieuwe toiletten moet momenteel worden besloten als onderdeel van andere ontwikkelingen in de stad, zoals de ontwikkeling van de Grote Markt.

Mindervalidentoiletten

De Werkgroep Toegankelijk Groningen is het lokale adviesorgaan van mensen met een fysieke beperking. De Werkgroep is geïnterviewd over de huidige staat van de MiVa-toiletten in de binnenstad. In de praktijk bestaan MiVa-toiletten in verschillende soorten en afmetingen. Daarom kan niet iedere persoon gebruik maken van elk MiVa-toilet. De Werkgroep heeft inrichtingseisen opgesteld voor MiVa-toiletten aan de hand van het Handboek voor Toegankelijkheid. Wanneer aan deze eisen wordt voldaan is een toilet toegankelijk voor elke lichamelijke beperking.

Geen van de geïnventariseerde toiletten in de binnenstad voldoen aan de specificaties, waardoor in dit onderzoek de toiletten zijn aangemerkt als beperkt toegankelijk.

Inventarisatie

Voor dit onderzoek zijn in totaal 37 toiletten geïnventariseerd in de binnenstad van Groningen. De informatie over de toiletten is te raadplegen via de interactieve viewer.¹

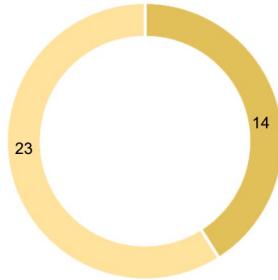
1 <https://bureauuitendienst.github.io/publieke-toiletten-groningen/>

29 toiletten zijn te gebruiken door vrouwen

25 toiletten zijn rolstoeltoegankelijk

14 toiletten zijn openbaar
23 toiletten zijn opengesteld

Toiletnorm

Wanneer alleen de openbare toiletten worden gerekend voldoet de gemeente Groningen voor niemand aan de Toiletnorm. De beschikbaarheid van opgestelde toiletten is afhankelijk van de openingstijden van het gebouw waar het toilet zich bevindt. De dekking van het aantal toiletten verbetert sterk wanneer ook opengestelde toiletten worden toegevoegd, maar de binnenstad van Groningen scoort niet volledig.

Voornamelijk voor vrouwen en mindervaliden zijn in de avonduren niet voldoende beschikbare toiletten in de Binnenstad.

Financiële implicaties van toevoegen toiletten

De geraamde kosten voor het vergroten van het aantal beschikbare toiletten is weergegeven in onderstaande tabel. De kosten voor personele inzet, communicatiecampagne en gebruik van applicaties als de Hoge Nood app zijn in dit onderzoek niet geraamd.

Vervolgstap	Openstellen toiletten publieke gebouwen	Openstellen toiletten winkels/horeca	Toilet inbouwen in gebouw	Toilet plaatsen in de publieke ruimte
Geraamde kosten	Eenmalig: €100-200 Maandelijks: €100	Maandelijks: €40-120	Eenmalig: €5000-10000 Maandelijks: €100	Eenmalig: €65.000-125.000 Jaarlijks: €10.000-20.000

Aanbevelingen

1. Maak iemand verantwoordelijk binnen de gemeentelijke organisatie om toiletbeleid goed te borgen en de inventarisatie uit dit rapport blijvend kan actualiseren.
2. Stel een toiletbeleid in dat is gericht op een combinatie van openbare en opengestelde toiletten.
3. Maak bestaande toiletten zowel fysiek als online beter zichtbaar
4. Maak voor de MiVa-toiletten inzichtelijk hoe deze zijn ingericht voor de gebruiker.
5. Hou rekening met de inrichtingseisen van de Werkgroep Toegankelijk Groningen bij het bouwen van toiletten.
6. Stem indeling van MiVa-toiletten op elkaar af als niet aan de eisen kan worden voldaan.

Inhoud

1. Inleiding en leeswijzer	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Onderzoeksopzet	6
1.3 Leeswijzer	9
2. Beleidsvergelijking	10
2.1 Openbare en opengestelde toiletten	10
2.2 Financiën	11
2.3 Beleidsvergelijking	11
2.4 Conclusie	13
3. Interviews	14
3.1 Stadsbeheer	14
3.2 Team Binnenstad	14
3.3 Programma Binnenstad	14
3.4 Werkgroep Toegankelijk Groningen	15
3.5 Conclusie	16
4. Inventarisatie toilettenbestand	18
4.1 Toegankelijkheid	19
4.2 Eigendomssituatie	19
4.3 Openbaar en opengesteld	20
4.4 Toiletnorm	20
4.5 Doelgroep	21
4.6 Conclusie	21

5. Financiële implicaties	22
6. Eindconclusie	24
7. Aanbevelingen	26
Bijlage	28
Bijlage 1. Specificaties MiVa-toilet Groningen	28
Bijlage 2. Bronnen beleidsvergelijking	32
Kaarten	33
Kaart 1.	33
Kaart 2.	34
Kaart 3.	35
Kaart 4.	36
Kaart 5.	37
Kaart 6.	38
Kaart 7.	39
Kaart 8.	40
Kaart 9.	41
Kaart 10.	42
Kaart 11.	43
Kaart 12.	44
Kaart 13.	45
Kaart 14.	46

1. Inleiding & leeswijzer

1.1 Aanleiding

Beschikbare en schone toiletvoorzieningen zijn een essentieel onderdeel van een gastvrije binnenstad. Voor een groot deel van de bezoekers zijn beschikbare toiletten een voorwaarde voor een prettig verblijf. Denk aan toeristen, gezinnen met (jonge) kinderen, zwangere vrouwen en een groeiend deel van de bevolking met fysiek ongemak of lichamelijke beperking.

De Werkgroep Toegankelijk Groningen geeft aan dat toiletten die toegankelijk zijn voor mensen met een lichamelijke beperking niet voldoende aanwezig of vindbaar zijn in de stad. Groningen is een van de gemeenten die het VN-verdrag Handicap heeft ondertekend en heeft daarmee als doel gesteld om participeren in de samenleving voor iedereen mogelijk te maken. De aanwezigheid van toegankelijke toiletten is hiervan een onderdeel. Daarom heeft de gemeenteraad verzocht om een onderzoek naar de openbare en opengestelde toiletvoorzieningen in de binnenstad uit te laten voeren.

1.2 Onderzoeksopzet

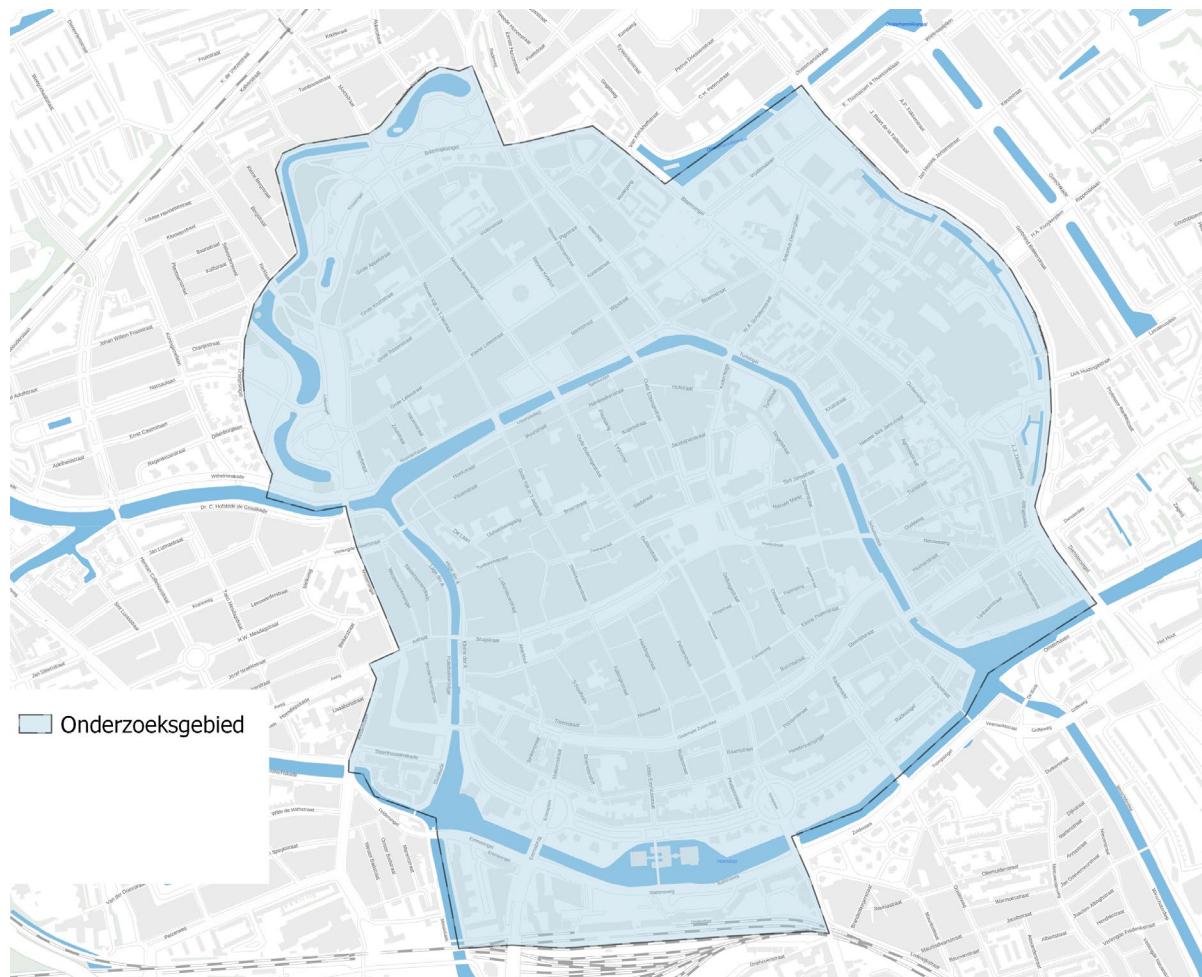
Het doel van dit onderzoek is om na te gaan of de binnenstad van Groningen over voldoende beschikbare toiletten beschikt en welke stappen de gemeente Groningen kan zetten om dit aantal te vergroten. Het huidige aanbod is geïnventariseerd en in kaart gebracht. Door verschillende betrokkenen te spreken is er ook een advies ontstaan over de vervolgstappen in mogelijk beleid.

Onderzoeksvragen

1. Wat is het toiletbeleid in andere gemeenten in Nederland?
2. Hoe is het toiletbeleid binnen de gemeente Groningen belegd?
3. Hoeveel openbare toiletten zijn er in de binnenstad?
4. Hoeveel openbare toiletten zijn er voor vrouwen?
5. Hoeveel openbare toiletten zijn er voor mindervaliden?
6. In hoeverre voldoet de binnenstad van Groningen aan de Toiletnorm?
7. Welke vervolgstappen kan de gemeente Groningen nemen om het aantal toiletten uit te breiden?
8. Wat zijn de financiële implicaties van deze vervolgstappen?

Onderzoeksgebied

In dit onderzoek, wordt onder ‘Binnenstad’, het gebied verstaan binnen de Diepenring, de buurt Binnenstad Noord (inclusief Noorderplantsoen), de buurt Binnenstad-Oost, het Stationsgebied en het Westerhaven-gebied. Dit is het gebied dat door de gemeente Groningen wordt aangeduid als ‘Centrum’.¹

Kaart 1 - Onderzoeksgebied toilettentransitie

Doelgroepen

Om beleid te maken op publieke toiletten is het belangrijk om te onderscheiden voor wie dit beleid wordt gemaakt. Niet elk toilet is geschikt of toegankelijk voor elk persoon.

Eenvoudig gezegd is er een onderscheid te maken tussen: urinoirs, die alleen door mannen te gebruiken zijn, afgesloten toiletten met toiletpot, die door mannen en vrouwen te gebruiken zijn en mindervalidentoiletten (MiVa-toiletten), die door iedereen te gebruiken zijn, ook door mensen met een lichamelijke beperking. De MiVa-toiletten worden behandeld in hoofdstuk 4.

Overige belanghebbenden

Een grote groep mensen moet vaker naar het toilet of heeft minder controle hebben over hun blaas, zoals zwangere vrouwen en mensen met darm- of blaasproblemen. Voor deze groep is het wenselijk om toiletten op afzienbare afstand beschikbaar te hebben. De wensen en behoeften van deze groep zijn verenigd in de Toiletalliantie. Op initiatief van de Maag Lever Darm Stichting (MLDS) is de Toiletalliantie opgericht die aanbevelingen geeft voor publieke toiletvoorzieningen.

Verschoningsfaciliteit

Naast de toegankelijkheid van de faciliteit zijn er ook andere eisen voor het gebruik van toiletten. Een verschoningsmogelijkheid voor baby's is prettig voor ouders die met kinderen, maar er bestaan ook verschoningsmogelijkheden voor (jong)volwassenen. Bij volwassen personen met een fysieke of verstandelijke beperking, komt incontinentie voor. Een verschoningsmogelijkheid zorgt ervor dat deze groep, door ouders of begeleiders, kan worden verschoond.

VN-verdrag Handicap

In 2016 is het VN-verdrag Handicap goedgekeurd met als doel het bevorderen, beschermen en waarborgen van de mensenrechten van mensen met een beperking.¹ In het verdrag is aangegeven wat de overheid moet doen om de positie van mensen met een beperking te verbeteren. Onderdeel daarvan is het opstellen van een inclusiviteitsagenda. In deze agenda wordt door de onderzochte gemeente onder andere het aanbod van toiletvoorzieningen voor mensen met een beperking meegenomen.

Toiletnorm

De Toiletalliantie vertegenwoordigt twee miljoen buikpatiënten en anderhalf miljoen blaaspatiënten, maar ook diabetici, zwangere vrouwen en ouderen die meer dan gemiddeld behoefté hebben aan openbare toiletten.

In een onderzoek naar openbare toiletvoorzieningen gaf de helft van de respondenten aan binnen vijf minuten na aandrang een toilet nodig te hebben.² Idealiter zou daarom elke 250 tot 350 meter een toiletvoorziening beschikbaar moeten zijn. De MLDS heeft op basis van een onderzoek van Ecorys³ en eigen onderzoek naar buitenlandse normen de volgende 'Toiletnorm' gedefinieerd:

- Om de 500 meter een toegankelijk en schoon openbaar of opengesteld toilet in het centrum van een stads- of dorpskern en in drukke voetgangersgebieden.
- Voldoende toiletten in verblijfsgebieden als parken en recreatiegebieden.

Deze Toiletnorm wordt door de Toiletalliantie geadviseerd aan gemeenten voor het aanbod van toiletvoorzieningen. In dit onderzoek wordt de Toiletnorm van 500 meter gehanteerd als richtlijn voor de dekking van toiletten in de binnenstad. Een norm waarbij de maximale afstand tussen twee toiletten 500 meter mag zijn, vertaalt zich in een binnenstad waar iemand binnen 250 meter een toilet tot zijn of haar beschikking heeft.

Openbare en opengestelde toiletten

In dit onderzoek zijn openbare en opengestelde toiletten opgenomen. Openbare toiletten zijn in principe 24/7 toegankelijk, of hebben zeer ruime openingstijden. In Groningen zijn drie openbare toiletten die gedurende de herfst- en wintermaanden niet geopend zijn; de twee toiletgebouwen in het Noorderplantsoen en het Rem Koolhaas toilet aan de Reitemakersrijge.

Opengestelde toiletten of semi-openbare toiletten zijn toiletten binnen gebouwen, zoals het gemeentehuis of bibliotheek, maar ook in de horeca en detailhandel wanneer niet-klanten gebruik mogen maken van het toilet. Door opengestelde toiletten tot het totale toilettenbestand te rekenen wordt het mogelijk om voldoende toiletten op centrale plaatsen te realiseren, zonder de kosten van aanschaf en onderhoud.

1 Rijksoverheid. (2020). VN-verdrag Handicap. Geraadpleegd van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/rechten-van-mensen-met-een-handicap/positie-mensen-met-een-beperking-verbeteren-vn-verdrag-handicap>

2 Ecorys (2017), via Maag Lever Darm Stichting. (2017). Meer toiletten in Nederland: een hoognodige zaak.

3 Ecorys (2017), via Maag Lever Darm Stichting. (2018). Stappenplan voor gemeenten naar meer openbare toiletten. 8

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt het toiletbeleid van vier Nederlandse gemeenten vergeleken, te weten: Amersfoort, Amsterdam, Rotterdam en Utrecht.

In hoofdstuk 3 worden de interviews met ambtenaren van de gemeenten Groningen en leden van de Werkgroep Toegankelijk Groningen beschreven. De ambtenaren geven inzicht in de huidige verantwoordelijkheid en besluitvorming over toiletten in de binnenstad van Groningen. De Werkgroep Toegankelijk Groningen bespreekt hun ervaringen van en inzichten over MiVa-toiletten in de binnenstad en geven aanbevelingen om het aanbod en de kwaliteit van MiVa-toiletten te verbeteren.

In hoofdstuk 4 is een inventarisatie gedaan van het huidige aanbod van toiletten in de binnenstad van Groningen. Deze toiletten zijn op kaarten weergegeven en geanalyseerd op basis van loopafstand, doelgroep en openingstijden.

In hoofdstuk 5 zijn de financiële implicaties beschreven van verschillende beleidskeuzes voor het vergroten van het aantal beschikbare toiletten in de stad.

Tot slot staan de conclusies en aanbevelingen van dit onderzoek beschreven die de gemeente Groningen als vertrekpunt kan gebruiken voor de realisatie van toilettenbeleid.

2. Beleidsvergelijking

Voor dit onderzoek is het toiletbeleid van de gemeenten Amersfoort, Amsterdam, Rotterdam en Utrecht vergeleken. Deze gemeenten hebben recent dit beleid ingevoerd. Voor de vergelijking is gebruik gemaakt van beleidsstukken, raadsbrieven en nota's van deze gemeenten. In Bijlage 2. zijn de gebruikte bronnen per gemeente te raadplegen.

De onderzochte gemeenten stellen unaniem dat voldoende toiletvoorzieningen belangrijk zijn voor de gastvrijheid van de stad en het aanbod van toiletvoorzieningen in de eigen gemeente onvoldoende is. De aandacht van het beleid gaat uit naar plekken waar mensen en functies zich concentreren, zoals de binnenstad en recreatieplekken.

De onderzochte gemeenten noemen verschillende (kwetsbare) doelgroepen in hun beleid, waarbij alleen Amsterdam de inrichtingseisen van een MiVa-toilet meeneemt.

De vier gemeenten hanteren de Toiletnorm van de MLDS als richtlijn voor hun toilett beleid. Rotterdam is een van de steden die inmiddels aan deze norm voldoet en is door de MLDS uitgeroepen tot 'Koplopergemeente openbare toiletten'.¹² De gemeente Amsterdam geeft aan dat het vooral 's avonds en 's nachts moeilijk is om voldoende voorzieningen aan te bieden.

2.1 Openbare en opengestelde toiletten

Alle onderzochte gemeenten nemen in hun aanpak zowel openbare als opengestelde toiletten mee. Er wordt gekozen voor een aanpak waarbij zij actief samenwerken met ondernemers in de stad. Hierbij worden toiletten beter vindbaar gemaakt door middel van raamstickers en vermelding in de Hoge Nood app.³

Ook werken de gemeenten om in eigen gebouwen, bij ondernemers en publieke instellingen meer toiletten open te stellen. De gemeente Rotterdam betaalt ondernemers een kleine bijdrage om hun toilet open te stellen en dit met stickers en op een website zichtbaar te maken.

¹ Gemeente Rotterdam. (2020). Plasvriendelijk Rotterdam. Geraadpleegd van <https://www.rotterdam.nl/wonen-leven/propere-plee/>

² Maag Lever Darm Stichting. (2018). Rotterdam eerste "Koplopergemeente openbare toiletten". Geraadpleegd van <https://www.mlds.nl/rotterdam-eerste-koplopergemeente-openbare-toiletten/>

³ De Hoge Nood app is een mobiele app die wordt ondersteund door de Toiletalliantie.

2.2 Financiering toiletbeleid

De gemeenten geven aan dat de kosten voor de aanleg en het onderhoud van toiletten hoog zijn. Zo concludeert de gemeente Amsterdam dat openbare toiletten nooit kostendekkend zullen zijn; zelfs niet als de gebruiker een klein bedrag per bezoek betaalt. Om te voldoen aan de Toiletnorm kiezen veel gemeenten er voor samen te werken met ondernemers.

2.3 Beleidsvergelijking

Amsterdam

De gemeente Amsterdam geeft aan dat kosten een belangrijke reden zijn geweest om in de jaren zeventig de openbare toiletten te sluiten. Ook initiatieven van particuliere beheerders uit het verleden zijn stukgelopen op de kosten. De gemeente Amsterdam raadt aan om de maatschappelijke baten van openbare toiletten mee te wegen in de besluitvorming.¹

Daarnaast wordt er bij de bouw van nieuwe parkeergarages en fietsenstallingen standaard bekeken of een openbaar toilet kan worden gerealiseerd. Vanuit het Knelpuntenfonds Toegankelijkheid is financiering vrijgemaakt voor de aanleg van drie nieuwe rolstoeltoegankelijke toiletvoorzieningen. De gemeente Amsterdam heeft op het moment geen regulier uitvoer- en beheerbudget.

Focus op kwetsbare doelgroepen + MiVa inrichtingseisen

- Actief samenwerken met ondernemers
- Gebruik en versterk bestaande infrastructuur
- Inbouwen in bestaande gebouwen

Knelpuntenfonds
Geen regulier budget

Drie nieuwe rolstoeltoegankelijke toiletten

Rotterdam

In Rotterdam worden op verschillende locaties nieuwe openbare toiletten geplaatst. Deze zijn gefinancierd uit een projectbudget dat de verbetering van de gastvrijheid van de stad behelst. Dit gaat niet alleen om toiletvoorzieningen, maar ook om watertap-punten en lockers voor bezoekers.

Voor de investeringen is in de periode 2017 tot 2020 jaarlijks € 400.000,- beschikbaar gesteld en voor beheer en onderhoud is vanaf 2017 structureel € 200.000,- beschikbaar gesteld.

Focus op kwetsbare doelgroepen

- Actief samenwerken met ondernemers
- Gebruik en versterk bestaande infrastructuur
- Focus op gastvrije binnenstad

Jaarlijks €400.000 voor investeringen
Jaarlijks €200.000 voor onderhoud en beheer

Plaatsing van meerdere openbare rolstoeltoegankelijke toiletten

Utrecht

De gemeente Utrecht heeft in 2020 een Plan van Aanpak voorgesteld voor het verbeteren van de toiletvoorzieningen. Utrecht zet in op een combinatie van ‘quick wins’ die op korte termijn de hoeveelheid toiletten vergroten en langetermijndoelen.

Als quick wins noemt Utrecht het openstellen van de toiletten in publieke en private gebouwen en deze toiletten beter vindbaar maken. Op de lange termijn wordt het aantal openbare en opengestelde toiletten vergroot. Een deel van de openbare toiletten zijn in voorbereiding, maar zijn reeds gefinancierd.

Om de beleidstaak van toiletten onder te brengen in de organisatie stelt de gemeente Utrecht voor om 0,2 FTE vrij te maken voor een ‘sanitair specialist’. Deze is verantwoordelijk voor het vergroten van het aantal opengestelde toiletten, de communicatie en het aanspreekpunt voor het toiletbeleid.

Utrecht heeft sinds 2016 structureel €125.000 vrijgemaakt voor de aanleg van sanitaire voorzieningen in het centrum en heeft dit bedrag in 2018 opgehoogd tot €193.000, hiermee worden ook de afschrijvingen en dagelijks onderhoud gefinancierd.

Utrecht merkt op dat er structureel meer geld moet worden vrijgemaakt om openbare toiletten bij te bouwen en huidige toiletten beter te benutten.

Focus op kwetsbare doelgroepen

- Actief samenwerken met ondernemers
- Gebruik en versterk bestaande infrastructuur
- Uitbreiden aantal toiletten

Jaarlijks budget van €192.000

- Beter vindbaar maken van toiletten
- Nieuwe rolstoeltoegankelijke toiletten

Amersfoort

De gemeente Amersfoort heeft voor drie jaar budget beschikbaar gesteld voor een projectleider Toegankelijkheid (1 fte). Deze projectleider is ook verantwoordelijk voor het toilettenbeleid in de stad. Ook is er budget beschikbaar voor communicatie en bewustwordingsacties.

Focus op kwetsbare doelgroepen

- Actief samenwerken met ondernemers
- Gebruik en versterk bestaande infrastructuur

Budget voor drie jaar

- Aanstellen projectleider Toegankelijkheid (1,0 fte)
- Bewustwordingscampagne toegankelijkheid

2.4 Conclusie

De Toiletnorm van de MLDS stelt dat in een stadscentrum of druk voetgangersgebied om de 500 meter een toilet beschikbaar moet zijn. De vier onderzochte gemeenten hanteren deze Toiletnorm als richtlijn voor hun beleid.

De onderzochte gemeenten noemen expliciet verschillende (kwetsbare) doelgroepen in hun beleid. Alleen de gemeente Amsterdam lijkt ook de specifieke inrichtingseisen te definiëren van een MiVa-toilet.

Alle onderzochte gemeenten werken samen met ondernemers en publieke instellingen voor het openstellen van toiletten. Zo betaalt de gemeente Rotterdam een vergoeding aan ondernemers om hun toilet open te stellen. Ook de opengestelde toiletten worden door de gemeenten meegerekend voor het behalen van de gehanteerde Toiletnorm.

Het is raadzaam om de openbare en opengestelde toiletten herkenbaar te maken door gerichte communicatie. Met behulp van bewegwijzering, raamstickers, een toilet-app (Hoge Nood) en lokale communicatie-uitingen worden locaties en informatie van beschikbare toiletten beter vindbaar voor bezoekers van de stad.

De aanleg van openbare toiletten zijn nooit kostendekkend. De gemeente Amsterdam geeft aan dat het zwaartepunt van de discussie over toiletvoorzieningen bij de maatschappelijke waarde moet liggen. De middelen die beschikbaar worden gesteld voor het toiletbeleid lopen per gemeente sterk uiteen.

3. Interviews

De openbare toiletten in de binnenstad vallen onder de verantwoordelijkheid van verschillende afdelingen. De afdeling Stadsbeheer is verantwoordelijk voor de bouw van nieuwe en het onderhoud van bestaande toiletten. De programmamanager en stadsdeelcoördinator Binnenstad houden zich bezig met de ontwikkelingen in het stadscentrum en de Werkgroep Toegankelijk Groningen is de adviesgroep van mensen met een fysieke beperking.

De interviews geven inzicht in de manier waarop toiletten momenteel worden benaderd binnen de gemeente en wat de wensen en ervaringen zijn van de mindervaliden.

3.1 Stadsbeheer

De openbare toiletten worden onderhouden door de afdeling Stadsbeheer. Zij lossen technische problemen zoveel mogelijk zelf op. De schoonmaak en het reguliere onderhoud wordt planmatig uitgevoerd. De aanbouw van een nieuw toilet of technische problemen, zoals verstoppingen, gebeuren ad-hoc.

3.2 Team Binnenstad

Team Binnenstad geeft aan dat openbare toiletten vaker op de agenda hebben gestaan. Momenteel wordt er vooral gekeken naar toiletvoorzieningen bij evenementen, of voorzieningen in het licht van de coronamaatregelen. Team Binnenstad onderstreept dat er bij het beleid rekening moet worden gehouden met de financiering. Dit is tot nu toe vaak het knelpunt geweest. Daarnaast luidt het advies om iemand eindverantwoordelijke te maken, wanneer er beleid wordt gevoerd.

Aangaande de plaatsing van nieuwe voorzieningen wordt aangegeven dat het in de historische binnenstad vaak ingewikkeld is om iets nieuws te plaatsen dat aangesloten moet worden op het waterleidingnetwerk. De complexiteit van de ondergrond en visie op de openbare ruimte zorgen voor technische en juridische uitdagingen. Voor nieuwe voorzieningen wordt aangeraden om aan te sluiten bij bestaande ontwikkelingen in de binnenstad.

3.3 Programma Binnenstad

Het Programma Binnenstad geeft aan dat er vaker politieke aandacht is geweest voor openbare toiletten. In het Programma is hier tot op heden nog geen expliciete aandacht voor geweest. Ze onderschrijven dat het plaatsen van nieuwe voorzieningen zo veel mogelijk gecombineerd moet worden met andere geplande ontwikkelingen.

Zo worden openbare toiletten meegenomen in de aanpak van de Grote Markt. Marktondernemers hebben een verzoek ingediend voor een gastvrije toiletvoorziening voor de klanten van de markt.

3.4 Werkgroep Toegankelijkheid

Het VN-verdrag Handicap stelt dat mensen met een beperking moeten kunnen participeren in de maatschappij. Toegankelijke toiletten zijn een belangrijke voorwaarde om in de samenleving te kunnen participeren. Voor dit onderzoek is de Werkgroep Toegankelijk Groningen geïnterviewd over MiVa-toiletten in de binnenstad van Groningen.

Inrichtingseisen MiVa-toiletten

De werkgroep heeft op basis van het Handboek voor Toegankelijkheid en naar aanleiding van eigen ervaringen specificaties opgesteld voor de inrichting en het gebruik van MiVa-toiletten.¹ Dit document is als bijlage bijgevoegd bij dit rapport. In de praktijk bestaan MiVa-toiletten in verschillende soorten en afmetingen, waardoor niet elke persoon met een fysieke beperking (zonder hulp) gebruik kan maken van elke faciliteit. Zo kan het zijn dat de indeling van een MiVa-toilet ervoor zorgt dat deze nog steeds voor een bepaalde groep niet toegankelijk is. Denk aan een wc met een te kleine oppervlakte of een toiletpot met slechts één kant extra ruimte voor een rolstoel.

De specificaties die zijn opgesteld door de Werkgroep Toegankelijk Groningen fungeren in dit onderzoek als leidraad voor toiletten die voor alle soorten fysieke beperkingen bruikbaar zijn. Wanneer een toegankelijk toilet niet aan deze eisen voldoet, wordt deze geclassificeerd als ‘beperkt toegankelijk’. De Werkgroep pleit ervoor om bij nieuw te bouwen openbare toiletten altijd uit te gaan van de specificaties uit dit document.

Informatieverstrekking

De Werkgroep Toegankelijk Groningen geeft aan dat betere informatie over de locatie en de indeling van toiletten gebruikers helpt om zelf te bepalen of een toilet voor hen geschikt is. Zo kan een bezoeker van de binnenstad makkelijker een toilet vinden en wordt ook de bruikbaarheid van ‘beperkt toegankelijke toiletten’ verhoogd. De Werkgroep uit de wens om ook deze informatie beschikbaar te maken via hun eigen website.²

Gebruiksgemak

Naast de inrichtingseisen spelen ook gebruiksgemak, vindbaarheid, veiligheid, uitstraling en hygiëne een belangrijke rol. Zo worden de twee openbare toegankelijke toiletten door verschillende leden van de Werkgroep als onhygiënisch ervaren. Het toilet aan het Akerkhof gaat vanwege overlastbeperking na een kwartier weer open. Dit is voor een groot aantal leden van de Werkgroep te kort in verband met hun beperking.

Toiletten in aanbouw

Tot slot is vanuit de gemeente aangegeven dat er vier MiVa-toiletten in aanbouw zijn op en rond de Grote Markt. Een in het stadhuis, een in het Groot Handelshuis, een in Merckt en een in The Market Hotel. De indeling en openingstijden van deze toiletten zijn ten tijde van dit onderzoek nog onbekend. Het is daarom niet te bepalen in welke mate deze toiletten voor iedereen toegankelijk zijn.

¹ Zie Bijlage 1 voor ‘Specificaties MiVa-toilet (v1.1)’ van Werkgroep Toegankelijk Groningen.

² De website van de Werkgroep Toegankelijk Groningen is te raadplegen via www.toegankelijkgroningen.nl.

3.5 Conclusie

Veel gemeentelijke afdelingen zijn betrokken bij de realisatie van nieuwe toiletten, terwijl er momenteel niemand eindverantwoordelijk voor is. De gemeente Amsterdam stelt dat voor de realisatie van nieuwe toiletvoorzieningen veel coördinatie in de gemeentelijke organisatie nodig is. Voor de uitvoer van nieuw beleid is het raadzaam om iemand verantwoordelijk te maken voor dit beleid.

Om kosten te besparen en vanwege de complexiteit van ruimtelijke ingrepen in de binnenstad wordt aangeraden om aan te sluiten bij bestaande ontwikkelingen, wanneer nieuwe toiletten moeten worden geplaatst.

Wanneer aan de inrichtingseisen wordt voldaan uit het document ‘Specificaties MiVa-Toilet (v1.1)’, kan daadwerkelijk iedereen gebruik maken van het toilet. Voor de MiVa-toiletten zijn betere vindbaarheid en informatie over de indeling van toiletten van belang. Zo kunnen gebruikers van MiVa-toiletten zelf de afweging maken of het toilet voor hen geschikt is.

4. Inventarisatie toiletten

Om beleid te maken op toiletten is het belangrijk om de huidige situatie in kaart te brengen. Deze inventarisatie geeft de verschillende openbare, opengestelde en toegankelijke toiletten in de binnenstad weer en is gedaan op basis van de lijst MiVa-toiletten die is geïnventariseerd door de Werkgroep Toegankelijk Groningen. Hierin zijn de vier toekomstige MiVa-toiletten rond de Grote Markt meegenomen.

De lijst van toiletten is onvolledig en de locaties op de lijst die is aangeleverd vanuit de Werkgroep Toegankelijk Groningen zijn alleen beoordeeld op inrichting. Er is niet van alle locaties een officiële goedkeuring of deze locatie officieel als opengesteld toilet mag worden aangemerkt.

Van deze toiletten is in kaart gebracht:

1. Door wie deze te gebruiken is (man, man/vrouw, MiVa-toilet);
2. Of deze betaald is;
3. Of deze openbaar of opengesteld is;
4. Wat de openingstijden zijn.

Kaart 2 - Overzicht van soorten toiletten

In dit rapport zijn kaarten opgenomen van het toilettenbestand in Groningen. Deze informatie is ook weergegeven in een interactieve viewer die te zien is via [deze link](#).

In deze viewer is het mogelijk om een buffer te creëren rondom de geselecteerde toiletten. Deze geeft een loopafstand van 250 meter rondom het toilet weer. Daarmee wordt zichtbaar waar voldoende dekking is van toiletten in de binnenstad.

4.1 Toegankelijkheid

Er is een onderscheid tussen toiletten voor mannen (urinoirs), toiletten voor mannen & vrouwen (afgesloten toiletten) en MiVa-toiletten die voor iedereen te gebruiken zijn.

Bij de inventarisatie van de MiVa-toiletten komt naar voren dat geen van de toiletten in de binnenstad voldoet aan de inrichtingseisen die opgesteld zijn door de Werkgroep Toegankelijk Groningen. Veel toiletten zijn niet uitgerust met voldoende ruimte om een rolstoel te plaatsen. Ook wordt de barrièrevrije draaicirkel van 1,50 meter in veel gevallen niet gehaald. In de inventarisatie zijn de MiVa-toiletten daarom aangemerkt als ‘beperkt toegankelijk’.

Verschoonvoorziening

Op een aantal toiletten zijn verschoonfaciliteiten voor babys aanwezig. Er zijn in de binnenstad van Groningen geen verschoonvoorzieningen voor (jong)volwassenen bekend. Voor deze groep is het wenselijk om een voorziening aan te brengen in een aantal van de openbare toiletten of opengestelde toiletten.

4.2 Eigendomssituatie

Toiletvoorzieningen kunnen worden onderverdeeld in openbare toiletten en opengestelde toiletten. De opengestelde toiletten bevinden zich in publieke gebouwen of in particuliere ondernemingen.

In onderstaande tabel is het totaal aantal toiletten te zien dat is opgenomen in de huidige inventarisatie. De toiletvoorzieningen zijn uitgesplitst in toegankelijkheid en eigendomssituatie. De locaties met MiVa-toiletten zijn ook door mensen te gebruiken zonder lichamelijke beperking.

Toiletten	Urinoirs	Man/Vrouw	MiVa ¹	Totaal
Openbaar	8	4	2	14
Opengesteld publiek	-	-	12	12
Opengesteld privaat	-	-	11	11
Totaal	8	4	25	37

¹ De MiVa-toiletten zijn allen beperkt toegankelijk, omdat ze niet voldoen aan de inrichtingseisen, zoals beschreven in ‘Specificaties MiVa-toilet (v1.1)’

4.3

Openbaar en opengesteld

Om te bepalen of de binnenstad van Groningen voldoet aan de Toiletnorm wordt eerst onderscheid gemaakt tussen de openbare en opengestelde toiletten. Met behulp van een netwerkanalyse van 250 meter rondom de toiletten is bepaald wat de dekking is van de openbare toiletten op basis van toegankelijkheid per doelgroep. Zo wordt inzichtelijk gemaakt in hoeverre de binnenstad voldoet aan de Toiletnorm met enkel openbare toiletten.

Hierin wordt duidelijk dat deze voor mannen voor het grootste gedeelte voldoet binnen de Diepenring (Kaart 4.). In de buurten Binnenstad-Noord, Binnenstad-Oost en het Stationsgebied zijn geen openbare toiletten te vinden. Voor vrouwen (Kaart 5.) en mindervaliden (Kaart 6.) is te zien dat de dekking in de binnenstad zich concentreert rondom de Grote Markt. Voor vrouwen zijn in het Noorderplantsoen nog twee toiletten beschikbaar en het Rem Koolhaas Toilet aan de Reitemakersrijge. Deze toiletten zijn 's winters niet geopend, waardoor de dekking zich buiten het zomerseizoen uitsluitend rond de Grote Markt concentreert.

Met alleen openbare toiletten wordt er niet voldaan aan de Toiletnorm in de binnenstad. Daarom luidt het advies om als gemeente ook in te zetten op opengestelde toiletten in de binnenstad.

Kaart 3 - Overzicht van openbare en opengestelde toiletten

4.4 Toiletnorm

De loopafstand vanaf elk toilet is geanalyseerd in onderstaande kaart. Op die manier is bepaald of de toiletten voldoen aan de Toiletnorm. De 'dekking' is afhankelijk van het tijdstip en de doelgroep (man, vrouw, MiVa). De kaarten zijn daarom uitgesplitst naar openingstijden en doelgroep.

4.5 Doelgroepen

Mannen & Vrouwen

Doordeweeks tussen 9:00 en 19:00 uur wordt binnen de Diepenring voor zowel mannen als vrouwen voor het grootste deel voldaan aan de Toiletnorm. Ook in de Westerhaven, het Noorderplantsoen en het Stationsgebied zijn toiletten beschikbaar.¹ Aan de randen van de Diepenring en in de buurten Binnenstad-Oost en Binnenstad-Noord bevinden zich grote stukken zonder dekking (Zie Kaart 8.). In deze gebieden moet worden gezocht naar nieuwe partners voor het openstellen van hun toilet.

Op zaterdagen blijft de dekking vrijwel gelijk tot 18:00 uur, maar op zondagen is alleen tussen 12:00 en 17:00 uur sprake van een vergelijkbare dekking voor vrouwen (Zie Kaarten 9, 10 en 11.). Voor mannen blijft de dekking in de avonduren goed, door de aanwezigheid van urinoirs (Kaart 7.).

MiVa

Op maandag tot en met vrijdag zijn de meeste MiVa-toiletten tussen 9:00 en 19:00 uur geopend, op zaterdag tussen 10:00 en 18:00 uur en op zondag tussen 12:00 en 17:00 uur. De dekking is op deze tijden vergelijkbaar met de dekking van de vrouwentoiletten, met uitzondering van het Noorderplantsoen. De MiVa-toiletten hebben geen dekking aan de randen van de Diepenring en in een deel van Binnenstad-Noord en Binnenstad-Oost (Zie Kaart 12). Na 19:00 uur neemt de dekking in de binnenstad snel af. Na 19:00 uur sluiten vier van de veertien locaties met toiletten, om 20:00 uur sluit nog een toilet en om 21:00 uur nog twee. Na 21:00 uur blijven zeven van de veertien toiletten geopend, zoals te zien is op Kaart 13. Op zondag is de dekking in de Binnenstad redelijk vanaf 12:00 uur, maar is het vrijwel onmogelijk om voor die tijd buiten de Diepenring een MiVa-toilet te vinden (Zie Kaart 14.)

De dekking van MiVa-toiletten in de binnenstad is voornamelijk in de avonduren en op zondag onvoldoende. Hoewel doordeweeks tussen 9:00 en 19:00 uur de dekking in de Binnenstad vergelijkbaar is met de vrouwentoiletten, betekent de aanwezigheid van een MiVa-toilet niet dat deze door iedereen te gebruiken is. Het is van belang om voor gebruikers van de MiVa-toiletten duidelijk te maken hoe een toilet is ingedeeld, zodat zij zelf kunnen beoordelen of ze gebruik kunnen maken van het toilet.

4.6 Conclusie

Geen van de MiVa-toiletten die is geïnventariseerd voldoet aan de inrichtingseisen die zijn opgesteld door de Werkgroep Toegankelijk Groningen. De aanwezigheid van een MiVa-toilet betekent daarom niet dat deze door iedereen te gebruiken is. Het is van belang om de bruikbaarheid van MiVa-toiletten verder te onderzoeken met de Werkgroep.

Wanneer naast de openbare toiletten ook de opengestelde toiletten worden meege- nomen in het toilettenbestand, voldoet de Binnenstad op doordeweekse dagen tussen 9:00 en 19:00 uur voor het grootste deel aan de Toiletnorm voor mannen, vrouwen en mindervaliden.¹ Voornamelijk aan de randen van het gebied binnen de Diepenring en in de buurten Binnenstad-Noord en Binnenstad-Oost zijn nog gebieden waar niet vol- doende toiletvoorzieningen zijn.

In de avonduren zijn er voor vrouwen en mindervaliden onvoldoende toiletten beschikbaar in de binnenstad.

¹ De toiletten in het Noorderplantsoen zijn seizoenstoiletten.

1 De MiVa-toiletten zijn allen aangemerkt als ‘beperkt toegankelijk’. Niet alle toiletten zijn toegankelijk of bruikbaar voor alle soorten lichamelijke beperkingen of mobiliteitsondersteuningen.

5. Financiële implicaties

Met behulp van gegevens van de Toiletalliantie en de onderzochte gemeenten, is er bepaald wat de financiële implicaties zijn van verschillende beleidskeuzes.

Openstellen toiletten publieke gebouwen

Het openstellen van toiletten in publieke gebouwen is voor gemeenten een eerste stap. Er is personele inzet nodig om publieke gebouwen te benaderen. De ingrepen zijn vervolgens minimaal. De Toiletalliantie stelt dat er rekening kan worden gehouden met extra schoonmaakkosten á €100 per maand.¹ Ook is er sprake van een eenmalige investering in borden of bestickering á €100-€200.

Openstellen toiletten in winkels/horeca

In 2015 heeft de afdeling Economische Zaken een actie opgezet in samenwerking met de Groninger City Club (GCC) en de Koninklijke Horeca Nederland (KHN). In 2015 hebben bijna 60 ondernemingen hun toilet opengesteld voor bezoekers van de binnenstad. Deze actie kan nu weer worden geactualiseerd.

De kosten voor het openstellen van een toilet bij een ondernemer zijn afhankelijk van het gekozen beleid. Wanneer de ondernemer een vergoeding wordt betaald voor het openstellen van het toilet, is deze vergoeding gemiddeld tussen de €40 en €120 per maand. Er is personele inzet nodig om ondernemers te benaderen en de afspraken af te stemmen.

Toilet inbouwen in gebouw

Een relatief betaalbare oplossing voor het bijplaatsen van een toilet is het bouwen in een bestaand gebouw, zoals een parkeergarage, fietsenstalling of ander gemeentelijk gebouw. De eenmalige verbouwingkosten in bestaand vastgoed worden door de Toiletalliantie begroot op €5.000-10.000 en reguliere extra schoonmaakkosten á €100 per maand.

Gebouwde toiletvoorziening

De kosten voor het bouwen van openbare toiletten verschillen erg per locatie. De gemeente Utrecht rekent ongeveer op €125.000 aan investeringenkosten, inclusief plankosten en plaatsing. De gemeente Rotterdam stelt dat er een eenmalige investering nodig is van €65.000, maar geeft niet aan of de plankosten en plaatsing worden meegenomen.

Het bedrag dat gemeenten rekenen voor het jaarlijkse beheer en onderhoud per toilet loopt uiteen van €10.000 in Amsterdam tot €20.000 in Rotterdam en Utrecht.

¹ Maag Lever Darm Stichting. (2018). Stappenplan voor gemeenten naar meer openbare toiletten.

Openstellen toilettenten publieke gebouwen

- Personele inzet
- Schoonmaakkosten á €100,- per maand
- Borduren en bestickering á €100 - €200

Openstellen toilettenten winkels/horeca

- Personele inzet
- Vergoeding tussen €40,- en €120,- per maand

Toilet inbouwen in gebouw

- Verbouwingskosten tussen de €5.000 - €10.000
- Schoonmaakkosten á €100,- per maand

Gebouwde toiletvoorziening

- Investering tussen €65.000 - €125.000
- Onderhoud & beheer tussen €10.000 - €20.000 per jaar

6. Conclusie

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de onderzoeks vragen van dit onderzoek en worden de belangrijkste bevindingen samengevat.

“Wat is het toiletbeleid in andere gemeenten in Nederland?”

Voor dit onderzoek is het toiletbeleid onderzocht van vier Nederlandse gemeenten: Amersfoort, Amsterdam, Rotterdam en Utrecht. De Toiletnorm van de MLDS stelt dat in een stadscentrum of druk voetgangersgebied om de 500 meter een toilet beschikbaar moet zijn. Ook de vier onderzochte gemeenten hanteren deze Toiletnorm als richtlijn voor hun toiletbeleid.

Alle gemeenten hebben expliciet aandacht voor verschillende (kwetsbare) doelgroepen in hun beleid. Alleen de gemeente Amsterdam lijkt daarbij ook de specifieke inrichtingseisen te definiëren van een MiVa-toilet.

Alle onderzochte gemeenten werken samen met ondernemers en publieke instellingen voor het openstellen van toiletten. Zo betaalt de gemeente Rotterdam een vergoeding aan ondernemers om hun toilet open te stellen. Ook de opengestelde toiletten worden door de gemeenten meegerekend voor het behalen van de gehanteerde Toiletnorm. De inzet van middelen verschilt sterk per gemeente. Zo stelt de gemeente Amersfoort in eerste instantie alleen 1 FTE beschikbaar voor een projectleider Toegankelijkheid, waar het toiletbeleid is belegd. De gemeente Rotterdam heeft voor de periode 2017-2020 in totaal €1.6 miljoen beschikbaar voor investeringen in nieuwe openbare toiletten en verhoogt het jaarlijkse onderhoudsbudget structureel met €200.000.

“Hoe is het toiletbeleid binnen de gemeente Groningen belegd?”

Binnen de gemeente Groningen is momenteel geen toiletbeleid. De afdeling Stadsbeheer is verantwoordelijk voor de aanleg, beheer en onderhoud van bestaande en toekomstige openbare toiletten. Het bijbouwen van nieuwe toiletten moet momenteel worden besloten in combinatie met andere projecten in de stad.

“Hoeveel openbare toiletten zijn er in de binnenstad?”

Toiletten	Urinoirs	Man/Vrouw	MiVa	Totaal
Openbaar	8	4	2	14
Opengesteld publiek	-	-	12	12
Opengesteld privaat	-	-	11	11
Totaal	8	4	25	37

"In hoeverre voldoet de binnenstad van Groningen aan de Toiletnorm?"

Wanneer alleen wordt gekeken naar de openbare toiletten voldoet de binnenstad van Groningen voor geen enkele doelgroep aan de Toiletnorm. Voor zowel mannen, vrouwen als mindervaliden zijn niet voldoende openbare toiletgelegenheden in de binnenstad om aan de toiletnorm te voldoen.

Wanneer ook de opengestelde toiletten worden meegerekend voor de Toiletnorm verbetert de dekking in de binnenstad behoorlijk, maar zijn voornamelijk in de avonduren weinig toiletten beschikbaar. De opengestelde toiletten bevinden zich in publieke gebouwen, horeca of detailhandel. Doordat de gebouwen waar de toiletten zich bevinden bepaalde openingstijden hanteren, zijn toiletten niet altijd beschikbaar.

Een groot deel van de binnenstad voldoet in veel gevallen op doordeweekse dagen tussen 9:00 en 19:00 uur aan de Toiletnorm. Vooral aan de randen van het gebied binnen de Diepenring en delen van de buurten Binnenstad-Noord en Binnenstad-Oost zijn er plekken waar geen beschikbare toiletten zijn. In het weekend is de dekking in de binnenstad tussen 9:00 en 18:00 uur en op zondag tussen 12:00 en 17:00 uur vergelijkbaar met doordeweeks.

Geen van de MiVa-toiletten die zijn geïnventariseerd in dit onderzoek voldoen aan de inrichtingseisen die zijn gesteld door de Werkgroep Toegankelijk Groningen en worden daarom in dit onderzoek aangemerkt als 'beperkt toegankelijk'. Ook wanneer volledig aan de Toiletnorm wordt voldaan in de binnenstad qua MiVa-toiletten, betekent het daarom niet dat iedereen met een lichamelijke beperking goed gebruik kan maken van de toiletten in de binnenstad. Naast het beter vindbaar maken van de toiletten zouden gebruikers van MiVa-toiletten ook behoeftte hebben aan meer informatie over de inrichting van het toilet, zodat zij zelf kunnen bepalen of zij een bepaald toilet kunnen gebruiken.

"Welke vervolgstappen kan de gemeente Groningen nemen om het aantal toiletten uit te breiden?"

Deze staan beschreven in het hoofdstuk Aanbevelingen.

"Wat zijn de financiële implicaties van deze vervolgstappen?"

Voor het uitbreiden van het aantal toiletten in de binnenstad zijn de kosten geraam. De kosten voor personele inzet, communicatiecampagne en gebruik van applicaties zijn in dit onderzoek niet geraamd.

Vervolgstap	Openstellen toiletten publieke gebouwen	Openstellen toiletten winkels/horeca	Toilet inbouwen in gebouw	Toilet plaatsen in de publieke ruimte
Geraamde kosten	Eenmalig: €100-200 Maandelijks: €100	Maandelijks: €40-120	Eenmalig: €5000-10000 Maandelijks: €100	Eenmalig: €65.000-125.000 Jaarlijks: €10.000-20.000

7. Aanbevelingen

Borging in gemeentelijke organisatie

Momenteel is niemand binnen de gemeentelijke organisatie verantwoordelijk voor de beleidstaak van de binnenstedelijke toiletvoorziening. De gemeente Rotterdam heeft hier een vast team voor aangesteld, de gemeente Utrecht stelt voor om dit te doen in het PvA en bij de gemeente Amersfoort is de taak ondergebracht bij de projectleider Toegankelijkheid. Door iemand verantwoordelijk te maken, kan er beter tussen afdelingen worden samengewerkt en daarmee integraal beleid worden vastgesteld en uitgevoerd.

Om een actueel overzicht te houden van de staat van het toilettenbestand kan de gemeente een ‘dashboard’ instellen, zoals de interactieve viewer.¹ Zo kan bij een (aanstaande) verandering in het toilettenbestand eenvoudig worden bepaald wat de invloed is op de dekkingsgraad van toiletten in de binnenstad.

Toilettenbeleid

De gemeente Groningen heeft momenteel geen beleid op openbare toiletten. Wanneer de gemeente Groningen het aantal beschikbare toiletvoorzieningen wil vergroten, of wil voldoen aan de Toiletnorm, is het raadzaam om in te zetten op een combinatie van openbare en opengestelde toiletten.

Het bijplaatsen van openbare toiletten in de binnenstad is een kostbare en complexe ingreep. Om op korte termijn het aantal beschikbare toiletten in de binnenstad beter te benutten, is aan te bevelen om te starten met de uitbreiding van de opengestelde toiletten in de binnenstad, zoals beschreven in onderstaande aanbevelingen. Wanneer deze zijn uitgevoerd kan worden bepaald of toiletvoorzieningen moeten worden bijgebouwd om aan een gewenste dekkingsgraad te voldoen.

Openstellen van toiletten

Zet in op de combinatie van openbare en opengestelde toiletten om het toilettenbestand in de binnenstad op peil te brengen. Actualiseer de inventarisatie uit deze rapportage allereerst door officiële toestemming van de opengestelde toiletten. Vul het toilettenbestand aan met nieuw opengestelde toiletten en werk hierin samen met ondernemers en publieke instellingen, zoals is gebeurd in 2015 door de afdeling Economische Zaken van de gemeente Groningen.

Zichtbaarheid bestaande toiletten

Maak de bestaande toiletten beter zichtbaar met een campagne. officieel toe voegen aan het overzicht. Om de toiletten goed vindbaar te maken kan worden ingezet op een combinatie van online zichtbaarheid (Hoge Nood app en de website van Toegankelijk Groningen) en fysieke vindbaarheid door het gebruik van raamstickers en bewegwijzering.

¹ De interactieve viewer waar de inventarisatie uit dit onderzoek is te raadplegen, kan worden geraadpleegd via: <https://bureaubijtendienst.github.io/publieke-toiletten-groningen/>

MiVa-toiletten

De Werkgroep Toegankelijk Groningen heeft duidelijk aangegeven waar de knelpunten zitten van toiletvoorzieningen voor mensen met een lichamelijke beperking.

Informatie over inrichting

Het huidige aanbod van MiVa-toiletten in Groningen voldoet niet aan de inrichtingseisen die zijn opgesteld door de Werkgroep. Het gevolg is dat ook MiVa-toiletten beperkt toegankelijk zijn, omdat ze niet door iedereen kunnen worden gebruikt. Om als gebruiker te kunnen bepalen of een MiVa-toilet geschikt is om te gebruiken, is het wenselijk om niet alleen de locatie van de toiletten in kaart te brengen, maar ook de plattegrond of beeldmateriaal van de inrichting van het toilet. De gebruiker kan daarmee bepalen of de inrichting en afmetingen voor hem of haar voldoen.

Nieuw te bouwen toiletten

Wanneer een nieuw MiVa-toilet wordt gebouwd, hou dan rekening met de inrichtingseisen uit het document ‘Specificaties MiVa-toilet (v1.1)’ om het toilet voor zoveel mogelijk mensen toegankelijk te maken. Wanneer het niet lukt om aan de eisen uit het document te voldoen, overleg dan met de Werkgroep Toegankelijk Groningen voor het beste alternatief.

Afstemmen inrichting MiVa-toiletten

De twee openbare MiVa-toiletten in de binnenstad voldoen niet aan de inrichtingseisen, zoals deze zijn opgesteld door de Werkgroep Toegankelijk Groningen. Door de grootte van de ruimtes is niet aan beide kanten van de toiletpot voldoende ruimte om vanuit een rolstoel op het toilet te komen. Voor mensen die aan een kant van hun lichaam verlamd zijn, is het niet mogelijk om met deze kant uit de rolstoel te komen.

Door de inrichting van beide toiletten op elkaar af te stemmen zou het mogelijk zijn om met een kleine verbouwing de bestaande openbare MiVa-toiletten beter toegankelijk te maken. De Werkgroep kan adviseren om deze ingreep te optimaliseren. Doe dit ook voor de drie gebouwen waar momenteel op en rond de Grote Markt MiVa-toiletten worden gebouwd of verbouwd. Wanneer niet aan de specificaties van de Werkgroep kan worden voldaan, kan door het afstemmen van de inrichting de toegankelijkheid worden geoptimaliseerd.

Bijlagen

Bijlage 1. Specificaties MiVa-toilet Groningen

Specificaties MiVa-toilet (v1.1)

Toegankelijk Groningen

Dit document geeft de specificaties voor een mindervaliden (MiVa) toilet op basis van ervaringsdeskundigheid. Voor de afmetingen van een MiVa-toilet is het handboek voor Toegankelijkheid de norm, zie afbeelding bij punt 10 type II.

Vanuit de werkgroep zijn wij graag bereid om, als het zover is, op locatie samen met de installateur te bepalen wat de beste plaats is voor onderstaande punten 3 t/m 6 is.

1) Toegangsdeur

Voorkeur gaat uit naar een horizontale stang aan de binnenzijde van de deur in het verlengde van de kruk. De maat van deze beugel is afhankelijk van de deurbreedte, liefst zo groot mogelijk.

Het slot van de deze deur uitvoeren in vrij en bezet slot waarbij je het vrij en bezet gedeelte kan afsluiten door T-kruk model, zie foto nr. 1.

Of door middel van een dag en nachtslot europrofiel in combinatie met de kaba cilinder artikelnummer AK583, zie foto nr. 2.

Indien mogelijk geen drempel toepassen.

2) Wastafel

Voorkeur gaat uit naar een wastafel van 500 mm breed en een diepte van 380 mm.

Bijvoorbeeld de sfinx 300 Basic met kraan gat en overloop 500 x 380 mm, zie foto nr. 3.

De kraan, bij voorkeur een sensorkraan, moet een voldoende hoge uitloop en afmeting zodat het water niet de dicht bij de achterzijde van de wasbak uit de kraan komt en eventueel een urinaal gespoeld kan worden.

3) Spiegel

De spiegel niet te hoog plaatsen, zodat die ook geschikt is voor rolstoelgebruikers.

4) Zeepdispenser

Zeepdispenser plaatsen zodat die vanuit een rolstoel bruikbaar is: hoogte +/- 90-120 cm.

5) Handdoekautomaat

Deze automaat, bij voorkeur met papier, plaatsen zodat deze vanuit een rolstoel te gebruiken is: hoogte +/- 90-120 cm.

6) Prullenbak

De prullenbak zodanig plaatsen zodat deze vanuit een rolstoel te gebruiken is en niet in de weg staat.

7) Toiletpot

Voorkeur gaat uit naar een hangend toilet van standaard afmeting. Een verlengde wc pot wordt vaak gebruikt bij woonvormen waar men gebruik maakt van tilliften bij de toilet gang.

Bij gebruik van de standaard maat heeft de gebruiker steun in de rug indien gewenst.

8) Beugels naast de toiletpot

Voorkeur gaat uit van opklapbare beugels met een lengte van +/- 900 mm.

De ruimte tussen de beugels is +/- 600 mm.

Er zijn wc-rol houders die op de beugel geplaatst kunnen worden.

9) Alarmering

Alarmering door middel van rode draad/trekkoord met signalering op locatie en met doormelding naar beheerder/conciërge, zodat die verdere actie kan ondernemen.

10) Verschoonvoorziening

Het verdient de aanbeveling, mede op verzoek van de Maag-Lever-Darmstichting, om een verschoonvoorziening te plaatsen, niet alleen voor kinderen maar ook voor ouderen met incontinentieproblemen. Zo'n voorziening kan worden opgenomen in het MiVa-toilet, zie afbeelding 1 type II, aan de niet-wastafel zijde.

Voor voorbeelden hiervan zie <https://www.sani-assist.nl/aankleedtafels/>

11) Bijlagen

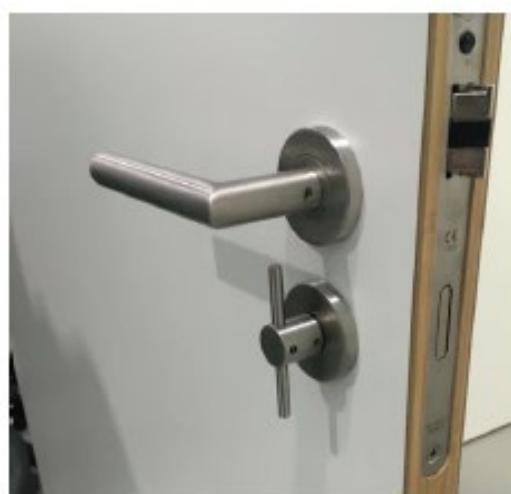

Foto nr. 1

Foto nr. 2

14:20 Di 3 dec.

sanitei

0201121 |

0 Review(s)

Sphinx

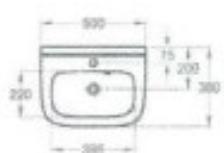
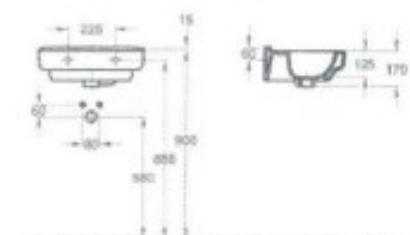
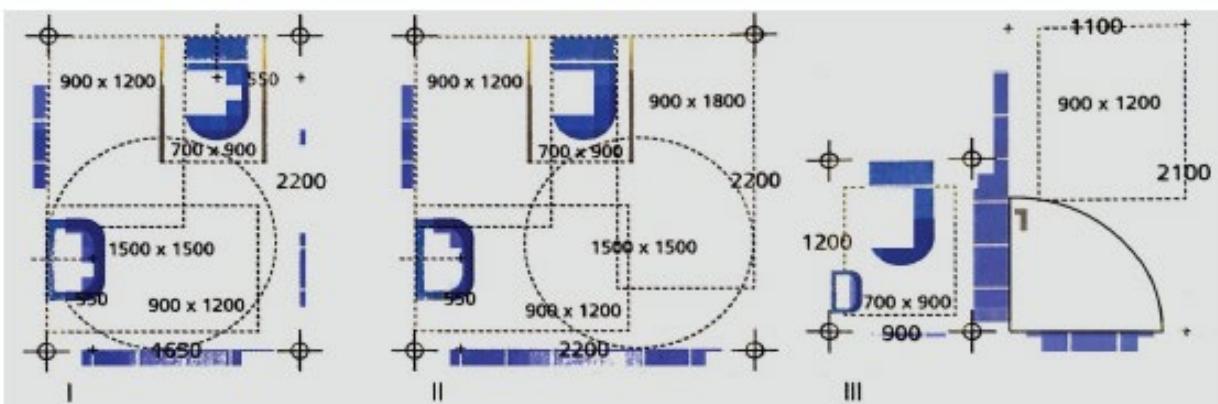

Foto nr. 3

Voorbeelden van toiletruimten, geschikt in verschillende situaties:

- I toilet mede geschikt voor rolstoelgebruikers zonder hulp (algemeen toepasbaar)
 - II toilet mede geschikt voor rolstoelgebruikers met hulp (publieke zone)
 - III toilet mede geschikt voor rolstoelgebruikers die in een woning op bezoek zijn

Afbeelding nr. 1 (uit: Handboek voor Toegankelijkheid)

N.B. Vanuit de werkgroep zijn wij graag bereid om mee te denken over plaatsing van toiletpot en wastafel in een bestaande ruimte met afwijkende afmetingen.

Bijlage 2. Bronnen beleidsvergelijking

Amersfoort

Aalbers, M. (2019, 18 april). Toiletplan 2019 [Raadsinformatiebrief 2019-040]

Aalbers, M. (2020, 10 maart). Agenda Amersfoort Toegankelijk 2020

Sanders, N. (2019, 29 januari). Motie Opgelucht verder [Motie 2019-001M]

Amsterdam

Ivens, L. (2019, 29 januari). Bestuurlijke reactie initiatiefvoorstel ‘baas over eigen blaas’ [V&OR/UIT/201.8005578]

Rekenkamer Amsterdam. (2020). Toegankelijkheid van openbare toiletten [Bestuurlijk rapport]

Rekenkamer Amsterdam. (2020). Toegankelijkheid van openbare toiletten [Onderzoeksrapport]

Rotterdam

Gemeente Rotterdam (2020). Plasvriendelijk Rotterdam. Geraadpleegd van: <https://www.rotterdam.nl/wonen-leven/propere-plee/>

Raets, Ph.F.M. (2016, 30 augustus). De Zeiknota, Naar een stedelijke visie op openbare toiletvoorzieningen [Raadsvoorstel 16bb6350]

Veldhoen, G. & Groeneweg, M. (2016, 2 augustus). De Zeiknota, Naar een stedelijke visie op openbare toiletvoorzieningen

Utrecht

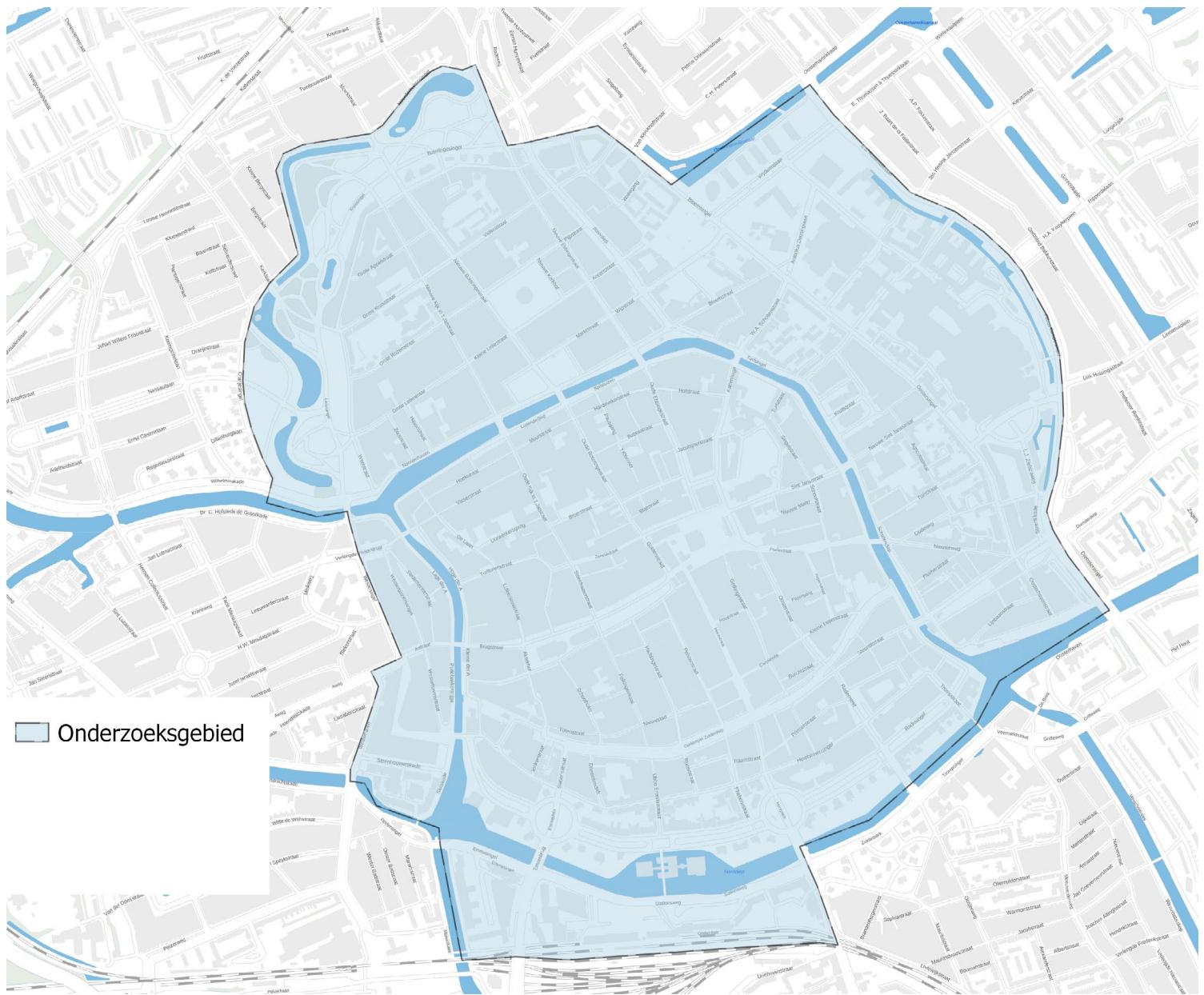
Graaff, P. de (2019, 19 mei) Initiatiefvoorstel Utrecht op het gemak [Getekend raadsbesluit 2018, nr.116]

Kool, L. (2020, 14 juli). Plan van Aanpak - Utrecht op het gemak

Van Schie, A. (2018, december). Nota Utrecht op het gemak

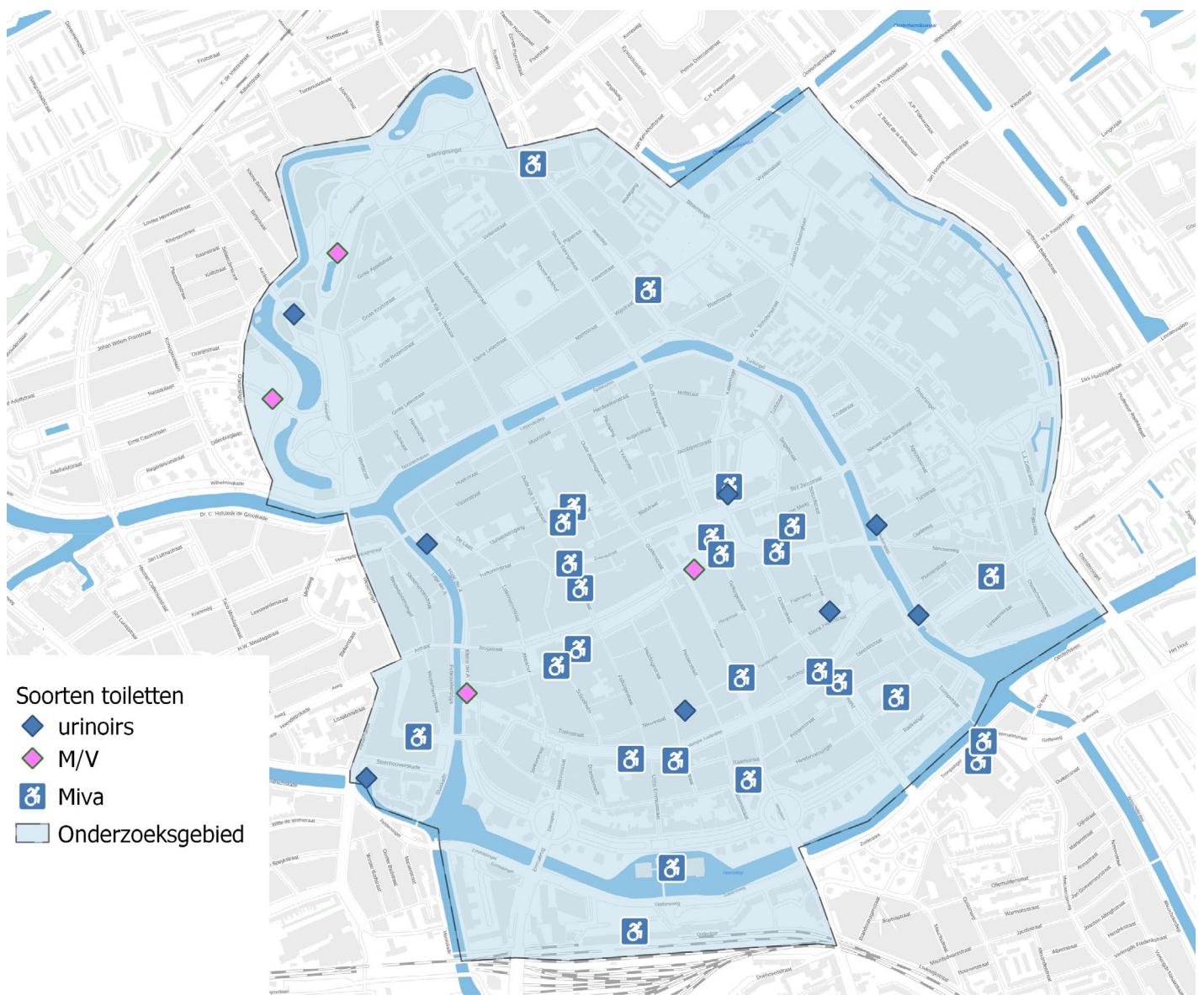
Kaarten

Kaart 1. Onderzoeksgebied toiletteninventarisatie

Kaart 2.

Overzicht van soorten toiletten

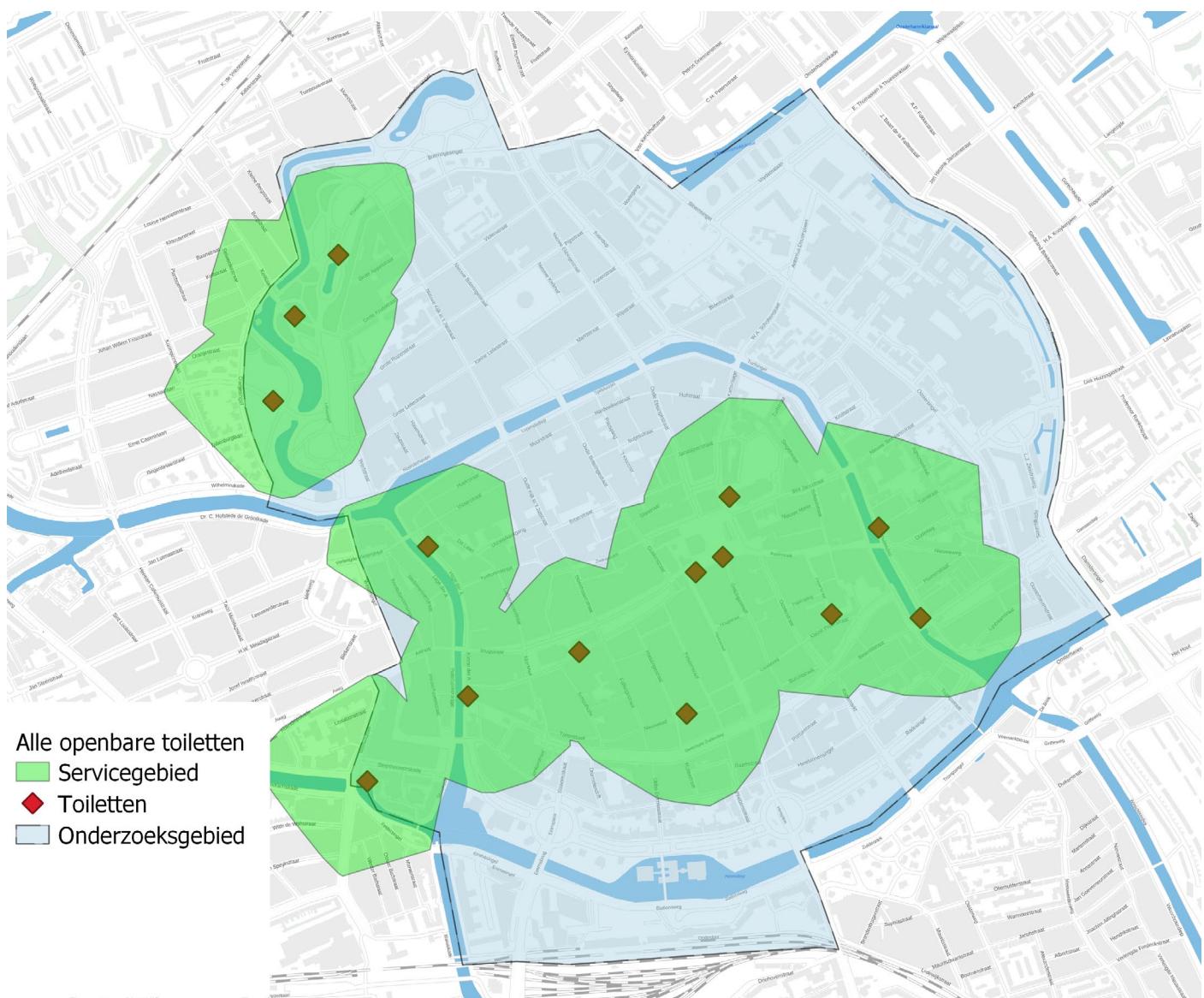

Kaart 3.

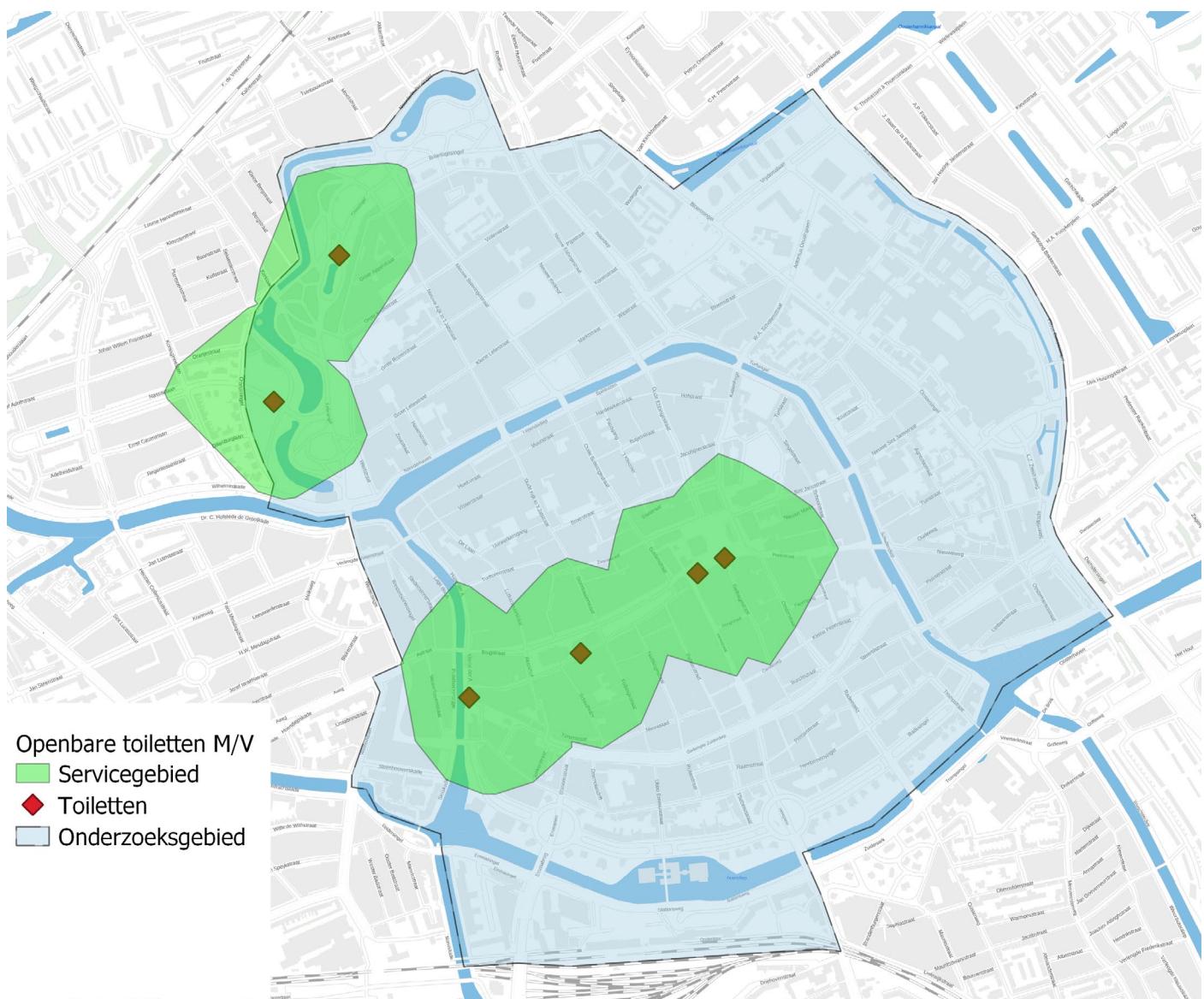
Overzicht van openbare en opengestelde toiletten

Kaart 4. Alle openbare toiletten

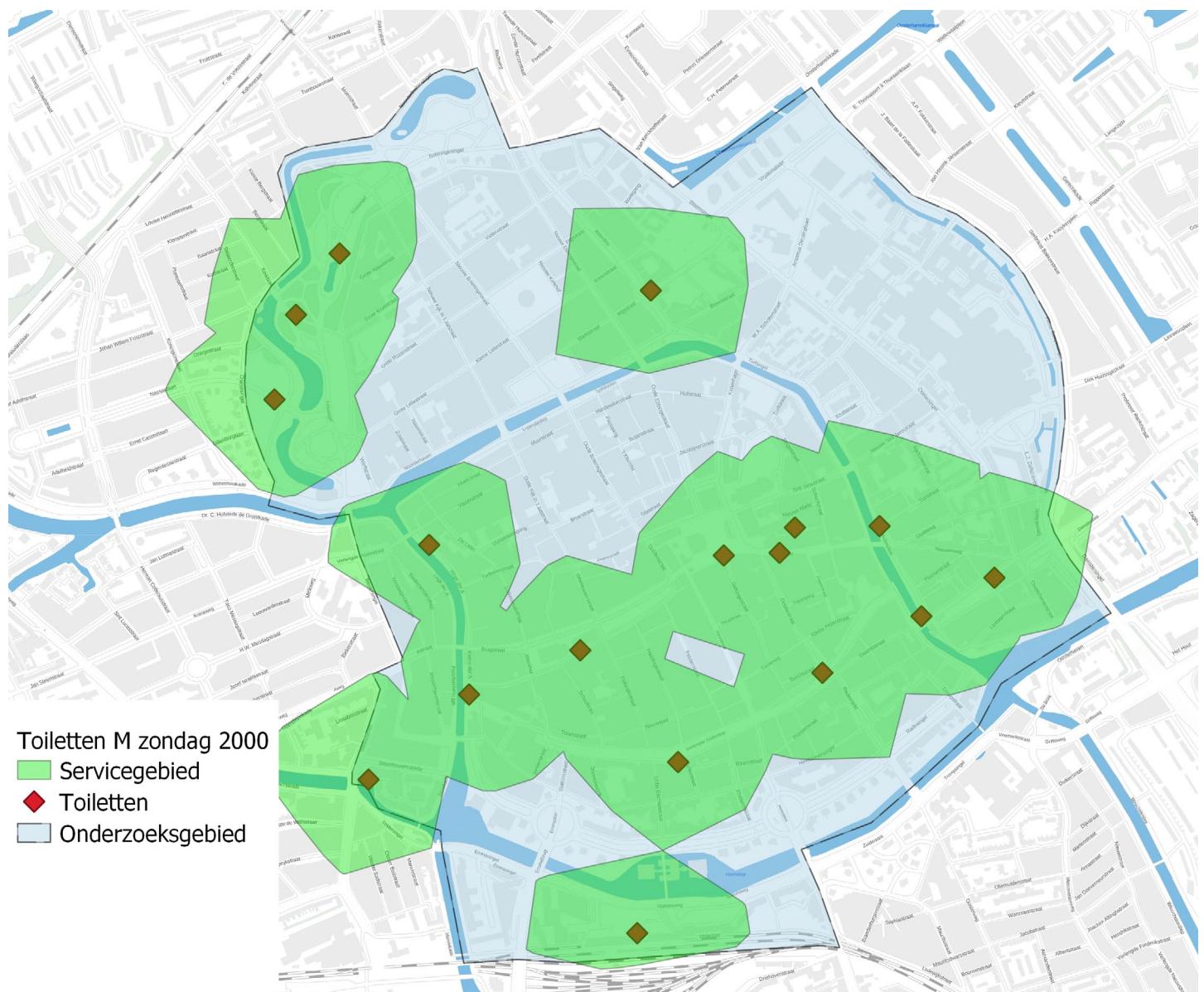
Kaart 5. Openbare toiletten m/v

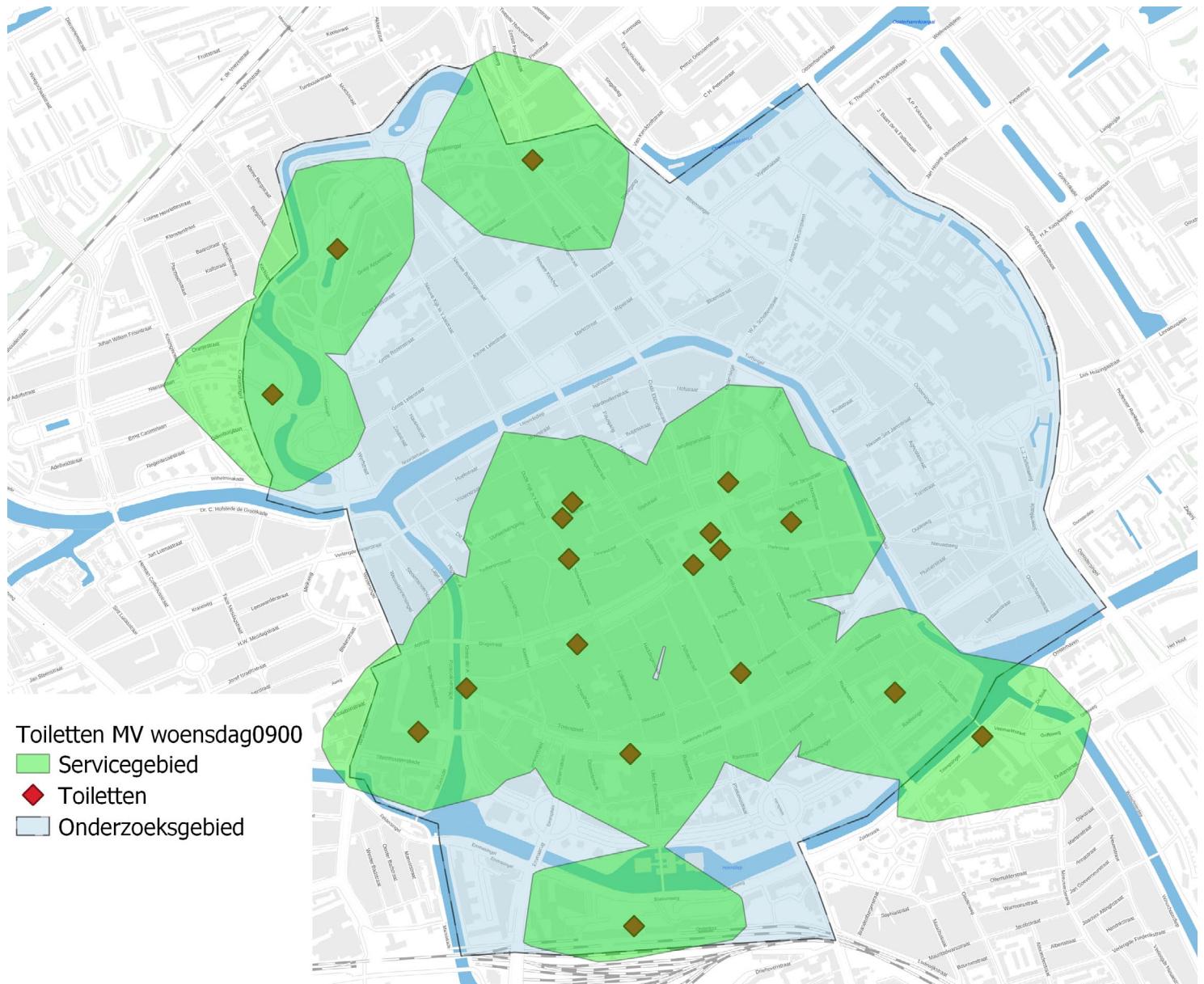
Kaart 6. Openbare MiVa-toiletten (beperkt toegankelijk)

Kaart 7. Toiletten M - zondag 20:00

Kaart 8. Toiletten M/V - woensdag 18:00

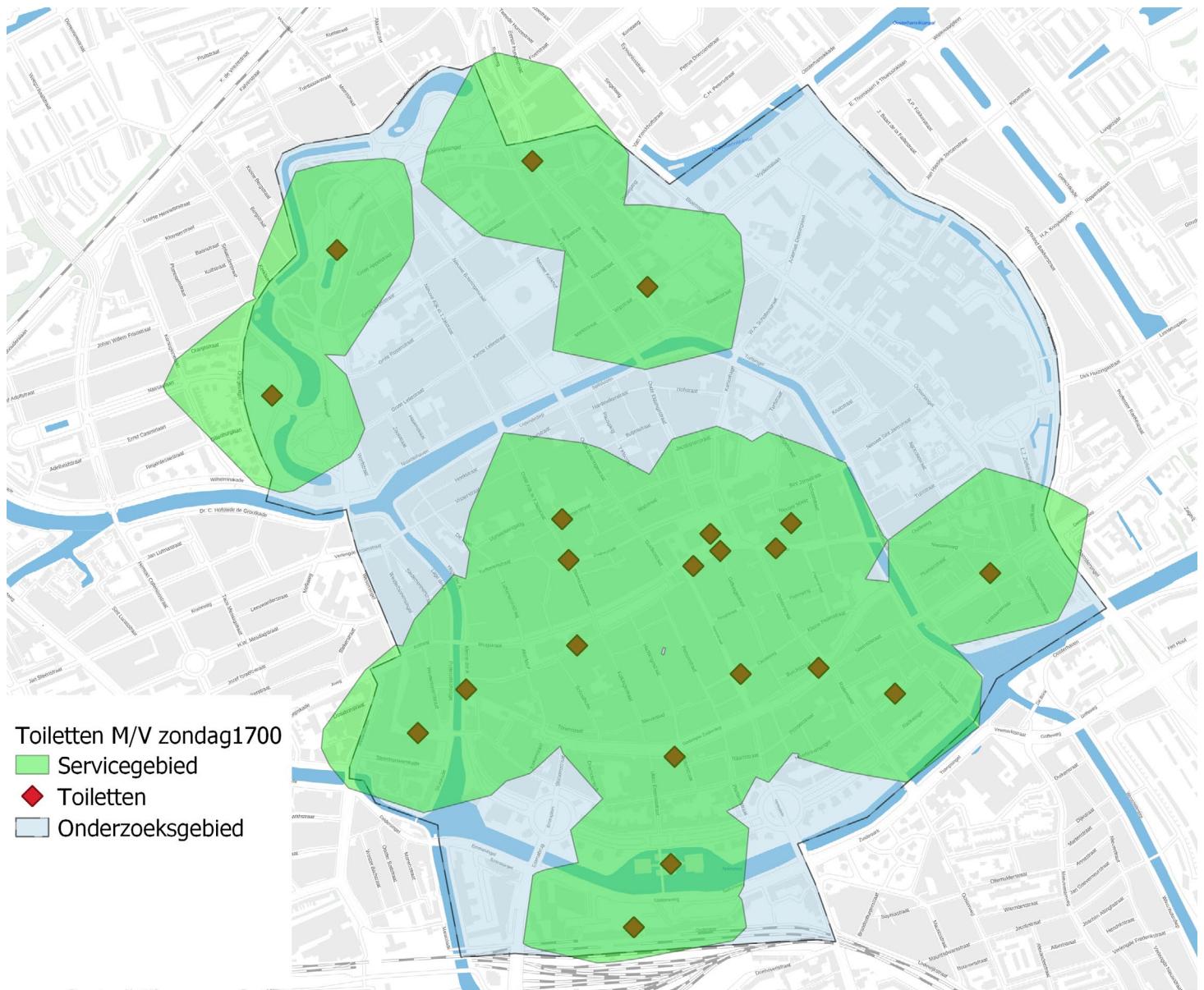

Kaart 9.

Toiletten M/V - zaterdag 18:00

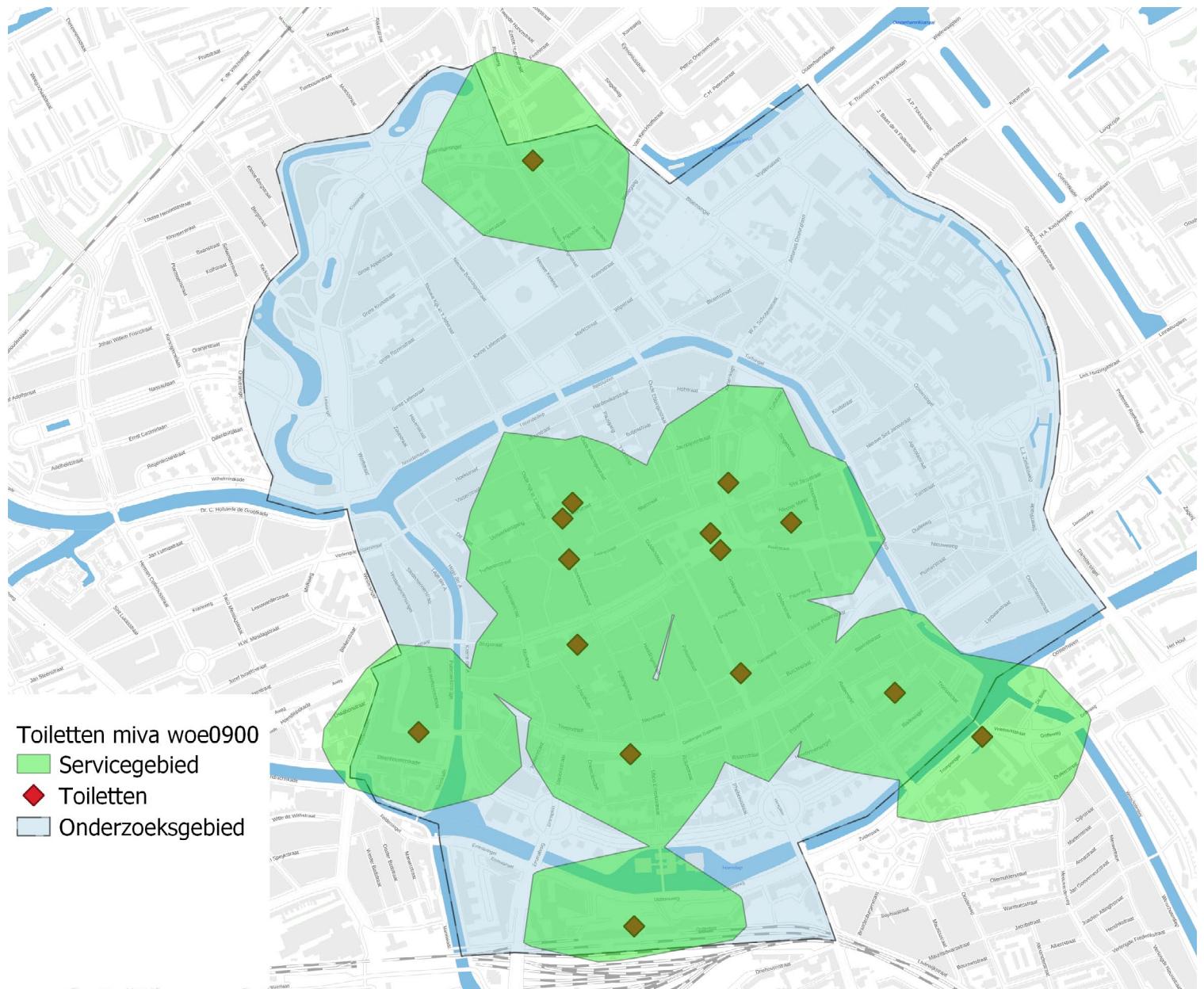
Kaart 10. Toiletten M/V - zondag 17:00

Kaart 11. Toiletten M/V - zondag 17:05

Kaart 12. MiVa-toiletten - woensdag 09:00 uur

Kaart 13. MiVa-toiletten - woensdag 21:05 uur

Kaart 14. Toiletten MiVa - zondag 11:30

